

Avtorica: Irena Porekar Kacafura

Vsebina

1. Splošno
2. Zakonodaja

1. Splošno

Požar je pojav nekontroliranega gorenja. Gorenje je samostojno odvijajoči se eksotermni pojav – reakcija s pojavom plamena in/ali žara med gorljivo snovjo in kisikom ali zrakom. Reakcija steče samostojno s plamenom ali žarom le, če sta obe snovi v pravilnem medsebojnem razmerju, segreti na potrebno vžigno temperaturo, ki jo dosežemo z dovodom določene vžigne energije.

Pri gorenju morajo biti zagotovljeni hkrati štirje pogoji:

- gorljiva snov,
- kisik,
- pravilno razmerje,
- vžigna energija.

Kljub tako izpolnjenim pogojem igrajo različno vlogo pri gorenju še snovi, ki pospešujejo ali zavirajo reakcijo (npr. katalizatorji). Kemijsko je gorenje oksidacijski proces, pri katerem se spaja gorljiva snov z oksidantom, pri čemer se razvija – sprošča – toplota.

Požare lahko razvrstimo po vrsti vnetljivih snovi:

Razred A – požari trdnih gorljivih snovi

Razred B – požari vnetljivih tekočin

Razred C – požari vnetljivih plinov

Razred D – požari vnetljivih kovin

Razred E – požari na napravah in instalacijah pod električno napetostjo.

Gorljive snovi razvrščamo glede na:

- nevarnostne razrede,
- požarne razrede,
- temperaturne razrede,
- eksplozijske razrede.

Delitev sredstev za gašenje požarov

a. Po agregatnem stanju

- trdna (pesek, zemlja, prah),
- tekoča (voda, haloni, pena),
- plinasta (vodna para, ogljikov dioksid).

b. Po izvoru

- naravna (pesek, zemlja, voda),
- industrijska (pena, haloni, prah, CO₂, vodna para).

c. Po namenu za požarne razrede

d. Po njihovem učinku

- ohlajevanje (voda, pena),
- dušenje (CO₂ pena, vodna para, pesek, prah),
- antikatalitska (haloni, prah, halogenirane pene),
- kombinirana, pri katerih je en učinek bolj izrazit.

Organizacija varstva pred požarom

Za izvajanje ukrepov varstva pred požarom so odgovorni vsi zaposleni; vsak delavec za svoje področje dela ter direktor za področje celotne organizacije oziroma zavoda. Direktor pooblasti odgovorno osebo za izvajanje ukrepov varstva pred požarom.

Ukrepi varstva pred požarom

- Na območju organizacije oziroma zavoda je treba trajno skrbeti za red in čistočo.

- Vse nevarne in lahko vnetljive snovi lahko skladiščimo le v za to določenih in opremljenih prostorih.

- Stopnišča, prehodi in hodniki morajo biti vedno prehodni in prosti. Okoli gasilnih aparatov, notranjih hidrantov ter električnih razdelilnih omaric (glavno stikalo) morajo biti proste površine.

- Prepovedana je uporaba kuhalnikov, razen v za ta namen določenih prostorih. Zaposleni sme zapustiti delovno mesto šele takrat, ko se je prepričal, da ne obstaja možnost za nastanek požara in eksplozije.

- Gasilni aparati in druga gasilna sredstva morajo biti nameščena na vidno označenih mestih, kontrolirati jih je treba v predpisanih rokih in o tem voditi evidenco.

Navodila za ravnanje v primeru požara

- Vsak delavec, ki opazi, da grozi neposredna nevarnost požara oziroma začetni požar, mora nevarnost odstraniti in požar pogasiti, če to lahko stori brez nevarnosti zase in za drugega. Če sam ne more pogasiti požara, mora takoj obvestiti center za obveščanje, gasilce in reševalce na telefonsko številko 112.

- Prijavitelj požara mora navesti svoje ime in priimek, točen kraj nastanka požara, kaj gori oziroma podatke o objektu in materialih, ki gorijo, obseg požara in možne nevarnosti za človeška življenja.

- Reševanje ljudi poteka pred začetkom gašenja požara.

- Dele naprav, ki jih je zajel požar ali jih neposredno ogroža, je treba takoj odklopiti iz električnega omrežja.

- Uporabiti je treba najbližji gasilni aparat in notranji hidrant ter pričeti gasiti. Pred uporabo gasilnih

aparatov in notranjih hidrantov se je treba prepričati, če je gasilno sredstvo primerno za gašenje goreče snovi ali opreme.

2. Zakonodaja

V Republiki Sloveniji je zakonsko področje varstva pred požarom urejeno s tremi krovnimi zakoni:

- Zakonom o varstvu pred požarom (UL RS št. 71/93)

- Zakonom o gasilstvu (UL RS št. 71/93)

- Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (UL RS št. 64/94)

Na osnovi teh zakonov je bila sprejeta vrsta podzakonskih predpisov, ki natančneje opredeljujejo dolžnosti posameznih subjektov pri gradnji in uporabi objektov.

Zakon o varstvu pred požarom ureja sistem varstva pred požarom, ki obsega organiziranje, načrtovanje, izvajanje, nadzor ter financiranje dejavnosti in ukrepov varstva pred požarom.

Načrtovanje in izvajanje ukrepov varstva pred požarom je treba izvajati pri prostorskem načrtovanju za gradnjo novih objektov zaradi povečanja možnosti nastanka požara v naseljih, uporabe požarno nevarnih snovi in tehnoloških postopkov.

Pri projektiranju in graditvi objektov je treba storiti vse, da se v objektih zmanjša možnost nastanka požara, eventualni požar čim prej odkrije, zagotovi varen umik ljudi in premoženja, omeji širjenje ognja in dima ob požaru, zagotovijo učinkovito, varno gašenje požara ter prometne in delovne površine za intervencijska vozila.

Med splošne preventivne ukrepe zakonodajalec v zakonu o varstvu pred požarom opredeljuje tudi **požarni red in požarni načrt**.

Požarni red morajo določiti lastniki ali uporabniki stanovanjskih

objektov (razen stanovanjskih hiš) ter poslovnih in industrijskih objektov. Požarni red pa mora po določilih zakona vsebovati:

- organizacijo varstva pred požarom,
- ukrepe varstva pred požarom, ki jih zahtevajo delovne in bivalne razmere,
- navodilo za ravnanje v primeru požara,
- način usposabljanja.

Del požarnega reda, predvsem tisti, ki opredeljuje organizacijo varstva pred požarom, ukrepe varstva pred požarom in navodilo za ravnanje ob požaru, mora biti izobešen na vidnem mestu.

V objektih, ki so bolj ogroženi, in v objektih, kjer se zbira večje število ljudi, je treba ob požarnem redu izdelati še požarni načrt. **Pravilnik o požarnem redu (UL RS št. 39/97)** določa objekte, vsebino in pogoje za pripravo požarnega reda ter požarnega načrta.

Obvezne priloge vsakega **požarnega reda** so:

- povzetek požarnega reda,
- navodila za posameznike,
- evidenčni list o opremi za gašenje požarov (npr. o gasilnih aparatih),
- evidenčni list o usposobljenosti zaposlenih,
- kontrolni list o opremi,
- evidenčni list o požarih, eksplozijah, gasilnih intervencijah ter nastali škodi.

Odvisno od vrste objekta in stopnje požarne ogroženosti morajo imeti objekti z večjo stopnjo požarne ogroženosti obvezno še prilogo k požarnemu redu, ki vsebuje:

- požarni načrt in
- načrt evakuacije.

Požarni načrt in načrt evakuacije sta grafična prikaza požarnovarnostne ureditve objekta oziroma možne evakuacije objekta. Oprema, naprave in druga sredstva za varstvo pred požarom morajo imeti certifikat o skladnosti ali znak ustreznosti.